

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת ואתחנן

תורה

כוחה של התפילה:

פְּרַשְׁתָּ וְאֶתְּוַזַּן פֶּרֶק ג' (כג) וְאֶתְּוַזַּן אֶל־יְקֹהֵךְ בְּעֵת הַהֵוא לֵאמֹר: (כה) אֶעֱבְרֶה־נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הַהֵךְ הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבַּנֵּן: (כו) וַיִּתְעַבֵּר יְקֹהֵךְ בְּלִמְעֵנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֵלַי וַיֹּאמֶר יְקֹהֵךְ אֵלַי רַב־לֶךָ אֶל־תּוֹסֵף דַּבֵּר אֵלַי עוֹד בְּדַבַּר הַזֶּה:

ומבואר במדרש אגדה (בובר) דברים פרשת ואתחנן פרק ג סימן כג ד"א ואתחנן. תקט"ו תפלות עשה על זה הדבר כמנין ואתחנן אעפ"כ לא קבל הקדוש ברוך הוא תפלתו:

שאלה:

א) ויש לשאול אם משה רבנו התפלל תקט"ו תפילות כמנין ואתחנן ולא הועילו תפילותיו לשנות את הגזירה, א"כ אנו איזובי קיר מה יועילו תפילותנו, ונמצא שלכאורה חז"ל מכניסים בנו יאוש מלהתפלל?
 ב) ועוד יותר קשה לשיטת הרמב"ן, שהנה נחלקו הראשונים בחיוב תפילה מהתורה, הרמב"ם בה' תפילה פ"א סובר שיש חיוב מהתורה ודורש מהפסוק "אותו תעבדו" וכן "לעובדו בכל לבבכם", ואילו הרמב"ן חולק שרק בעת צרה מהתורה. וא"כ הניחה אם יש מצוה להתפלל כשיטת הרמב"ם א"כ אפילו שאין נענים יש מצוה, אבל לפי הרמב"ן שכל המצוה בעת צרה הרי אם משה רבנו לא הצליח מי יכול להצליח בתפילתו לשנות הגזירה וממילא אין מצוה להתפלל?
 ג) אף גם זאת יש לשאול אחרי שאנו רואים שמתפללים במשך שנים ולא נענים מה תועלת יש בתפילותנו, ובפרט כאשר מתפללים על חולה סופני שכבר רואים את סופו וק"ו כאשר הרופאים קוצבים את זמנו האם יש תועלת בתפילתו?

דעת הקהל:

הנה באמת רבים אשר רגילים לומר או חושבים בליבם מה התועלת בתפילתנו הרי כל החיים אנו מתפללים ואין נענים ק"ו שאין תפילותינו בדרגות גבוהות כמו צדיקים בודאי שאין בכוחם לשנות את הגזירה, ולכן נכנס בליבם יאוש עד שכל תפילתם אינה אלא מצוות אנשים מלומדה לצאת ידי חובה או למראית העין מהציבור והסביבה, אולם התורה מלמדת אותנו שזו טעות בידם ואין שום תפילה שהולכת לשווא אלא כל תפילה מקדמת את המטרה והיא רק שאלה של זמן, וכמשל רבי עקיבא כאשר ראה את הסלע כיצד נבקע בור בתוכו מכוח טיפות המים נשא ק"ו לעצמו והתחיל ללמוד תורה עדי היותו רבי עקיבא, וביאורם של דברים שעשה חשבון רבי עקיבא הבא נתבונן בטיפה הראשונה שנפלה ונראה כי לא התחולל דבר בסלע, אם כן שאל רבי עקיבא מאחר ולא השפיעה מאומה הטיפה הראשונה כך דינה יהיה של הטיפה השניה וממילא גם השלישית והרביעית והמאה כיון שכל זמן שלא נעשה שום השפעה על הסלע ממילא אין בכוח הטיפה המאה והאלף לעשות יותר ממה שעשתה טיפה ראשונה, אולם המציאות טופחת על פנינו שיש בסלע חור, לכן מוכרחים לומר מכוח המציאות שכבר הטיפה הראשונה השפיעה וכן השניה והשלישית אלא שהשפעה כל כך מועטת שלא ניכר לעין אך כאשר מתרבים הטיפות ההשפעה ניכרת לעין. כך הדבר כל תפילה פועלת אלא שאין אנו יודעים את גודל השפעתה ומתי יהיה ניכר התוצאה כאשר נבאר בפרשתנו.

א: עד כמה גדול כוחה של ריבוי תפילה:

ונבא לביאור דברי חז"ל בפרשתנו, וכבר חז"ל משיבים על כך במדרש רבה ואתחנן אמר רבי עקיבא בעת ההיא לאמר, לאמר לדורות שתהיו מתפללים בשעת צרה שהרי משה אע"פ שנאמר לו לא תעבור את הירדן הזה התחיל מתחנן ללמדנו שכח התפילה ביכולתו לשנות את הגזירה, ואילולי שאמר לו ה' אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה והיה מוסיף עוד תפילה אחת היה גם נכנס לארץ ע"כ. הראת לדעת כי הגם שתקט"ו תפילות לא התקבלו אבל אם היה ממשיך עוד תפילה אחת כבר היה מבטל אותה גזירה אלא שהקב"ה גזר עליו להפסיק התפילות, וממוצא דבר אתה למד שכל תפילה עוזרת ומקדמת השגת המטרה וביטול הגזירה אלא שאנו לא יודעים מתי אבל אין תפילה אחת שהולכת ריקם ופועלת לרכך ולמתק את מידת הדין עדי ביטול הגזירה.

פיתרבו תפלה אינני שמע.

גם בדברי הנביא נלמד יסוד הנ"ל שכתב (א) חֲזוֹן יִשְׁעֵיהוּ בְּרִאמוֹן וכו' (טו) וּבְפִרְשֶׁכֶם פְּפִיכֶם אֶעֱלִים עֵינֵי מִכֶּם גַּם פִּיתְרְבוּ תְּפִלָּה אֵינְנִי שֹׁמֵעַ. ולכאורה יש לשאול שיש כפל הלשון, הרי בתחילה אמר וּבְפִרְשֶׁכֶם פְּפִיכֶם אֶעֱלִים עֵינֵי מִכֶּם, והכונה שלא תתקבל תפלתכם, אם כן מדוע חזר ואמר גַּם פִּיתְרְבוּ תְּפִלָּה אֵינְנִי שֹׁמֵעַ וכו'? אלא הנביא מלמדנו שיש שני סוגי תפילות יש אדם שמתפלל ויתכן שהקב"ה לא ישמע את תפילתו, אבל יש מי שמרבה בתפילתו ובוזה כן ישמע הקב"ה כי כוח ריבוי תפילה הוא מיוחד שכל תפילה מוסיפה למתק הדין עד שהוא מתבטל, ולכן הוסיף הנביא בנבואתו שבמצב שעם ישראל היה לא רק שאינו שומע תפילתם אלא גם אם ירבו לא יועיל כי מדובר על גזירה מיוחדת, אבל לולי אותה גזירה יש סגולה ומעלה מיוחדת כאשר האדם מרבה בתפילות. ומצאתי בס"ד שכן מפורש במדרש תנחומא (ורשא) פרשת וירא סימן א וז"ל בא"ד אמר להן הקדוש ברוך הוא לישראל הווי זהירין בתפלה שאין מדה אחרת יפה הימנה והיא גדולה מכל הקרבנות, שנאמר למה לי רוב זבחיכם וגו' כי תבאו לראות פני לא תוסיפו הביא מנחת שוא קטורת וגו' חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי וגו' ובפרשכם כפיכם וגו' גם כי תרבו תפלה וגו' (ישעיה א) מכלל שהיא גדולה מן הקרבנות, ואפילו אין אדם כדאי לענות בתפלתו ולעשות חסד עמו, כיון שמתפלל ומרבה בתחנונים אני עושה חסד עמו, שכך כתיב בו כל ארחות ה' חסד ואמת (תהלים כה).

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

להתפלל אפילו שזה נגד הטבע:

מסופר כי מרן הסטייפלר זצ"ל שאל את החזון איש אם יש ענין להתפלל על אדם שחולה במחלה הקשה רח"ל האם זה בגדר נס ואין מתפללים על ניסים ואפילו עושים לו נס מנכים מזכויותיו, השיב לו החזון איש שהוא מכיר רב אחד הרב דצרניגוב זצ"ל שהרופאים אמרו עליו שלא יחיה יותר מזמן מועט וחי אח"כ שלשים שנה הרי שאין זה נס ולפעמים אפשר להוסיף לחיות, והוסיף על כך הסטייפלר ואמר אח"כ אף אנו ראינו את רבי משה חברוני ורבי ברוך סורוצקין זצ"ל שהוסיפו לחיות עשרות שנים עם מחלה זו. ללמדנו שריבוי תפילה מועיל.

ב: תפילה בכונה מעומק הלב מבטל הגזירה:

ובפרט אם מתפלל מעומק הלב אין תפילתו חוזרת ריקם כמבואר במסכת ברכות דף י ע"א וכן בגמרא ברכות דף לב ע"ב אמר רב המנונא מאי דכתיב מי כהחכם ומי יודע פשר דבר? מי כהקדוש ברוך הוא שיודע לעשות פשרה בין שני צדיקים, בין חזקיהו לישיעיהו. חזקיהו אמר ליתי ישעיהו גבאי, דהכי אשכחן באליהו דאזל לגבי אחאב (שנאמר וילך אליהו להראות אל אחאב). ישעיהו אמר ליתי חזקיהו גבאי, דהכי אשכחן ביהורם בן אחאב דאזל לגבי אלישע. מה עשה הקדוש ברוך הוא הביא יסורים על חזקיהו, ואמר לו לישיעיהו לך ובקר את החולה שנאמר בלמים ההם חלה חזקיהו למות **ויבא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו כה אמר ה' (צבאות) צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה וגו'.** מאי כי מת אתה ולא תחיה מת אתה בעולם הזה, ולא תחיה לעולם הבא. אמר ליה מאי כולי האי? אמר ליה משום דלא עסקת בפריה ורביה. אמר ליה משום דחזאי לי ברוח הקדש דנפקי מינאי בנין דבא מעלו. אמר ליה בהדי כבשי דרחמנא למה לך? מאי דמפקדת איבעי לך למעבד, ומה דניחא קמיה קודשא בריך הוא לעביד. אמר ליה השתא הב לי ברתך, אפשר דגרמא זכותא דידי ודידך ונפקי מנאי בנין דמעלו. **אמר ליה כבר נגזרה עליך גזירה. אמר ליה בן אמוץ, כלה נבואתך וצא, כך מקובלני מבית אבי אבא אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים.** אתמר נמי, רבי יוחנן רבי אלעזר דאמרי תרוייהו אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים, שנאמר [איוב י"ג] **הן יקטלני לו איחל. אמר רבי חנן אפילו בעל החלומות אומר לו לאדם למחר הוא מת - אל ימנע עצמו מן הרחמים,** שנאמר כי ברב חלמות והבלים ודברים הרבה כי את האלהים ירא. **מיד ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'. מאי קיר? אמר רבי שמעון בן לקיש מקירות לבו, שנאמר מעי מעי אוחילה קירות לבי וגו'. ופרש"י מסכת ברכות דף י ע"א מקובלני מבית אבי אבא דוד, שראה את המלאך וחרבו שלופה בידו בסוף ספר שמואל (ב' כ"ד), ולא מנע עצמו מן הרחמים.**

לא היו ימים טובים כט"ו באב מפני שפסקו למות מתי המדבר:

עוד מבואר במסכת תענית דף ל ע"ב, וכן במסכת בבא בתרא דף קכא ע"א: אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים. בשלמא יום הכפורים משום דאית ביה סליחה ומחילה, יום שניתנו בו לוחות האחרונות. אלא חמשה עשר באב מאי היא? וכו' (אמר) רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: יום שכלו בו מתי מדבר. דאמר מר עד שלא כלו מתי מדבר לא היה דבור עם משה, שנאמר ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות וידבר ה' אלי, אלי היה הדבור ע"כ. **ומבואר במדרש איכה רבה (וילנא) פתיחותה** א"ר לוי כל ערב תשעה באב היה משה מוציא כרוז בכל המחנה ואומר צאו לחפור והיו יוצאין וחופרין קברות וישנין בהן, לשחרית היה מוציא כרוז ואומר קומו והפרישו המתים מן החיים והיו עומדים ומוצאין עצמן חמשה עשר אלף בפרוטרוט חסרו שש מאות אלף, ובשנת הארבעים האחרון עשו כן ומצאו עצמן שלמים אמרו דומה שטעינו בחשבון וכן בעשור ובאחד עשר ובשנים עשר ושלושה עשר וארבע עשר, כיון דאיתמלא סיהרא אמרו דומה שהקב"ה ביטל אותה גזירה מעלינו וחזרו ועשאוהו יום טוב.

שאלות:

א { צריך להבין מדוע עשו אותו יו"ט ומה הדמיון ליו"כ

? ב { ושמעתי דבר נפלא בשם המשגיח מפונביז' הרה"ג לוינשטיין זצ"ל שהנה לכאורה יש להבין מדוע רק החמש עשרה אלף האחרונים זכו שהגזרה תבטל מעליהן וכי אחרים לא התפללו להינצל?
ותירץ שההבדל בין הקודמים לאחרונים כיון שבכל שנה היו מתים ט"ו אלף מתוך עשרות אלפים ששכבו בקברם והרוב היו קמים ורק ט"ו מתוכן לא היו קמים, א"כ בכל פעם ששכבו בקברם עדיין לא היית תפילתם שלמה לתלות עיניהם רק בחסדי השי"ת, כיון שהיית מתגנבת מחשבה בתוך ליבם שהוא מקוה שלא יהיה בין הט"ו אלף שנפטרים אלא יהיה מן הנשארים, אולם הט"ו אלף האחרונים של דור המדבר היה ברור להם שהם לא יקומו ואין שום סיכוי שהן ישארו ואין להם להישען אלא על אביהם שבשמים, רק אז שפכו ליבם באמת ותלו ביטחונם רק בקב"ה לכן התקבלה תפילתם והתבטלה מעליהם הגזירה, ללמדנו את אשר אמר דוד המלך שאמנם קרוב השי"ת לכל קוראיו, אך אינו נענה אלא לכל אשר יקראוהו באמת, והיינו בלב שלם מבלי להישען על חכמתו או גבורתו או דבר אחר, ורק שאין שיתוף ופונה אך ורק לקב"ה זוכה ומתקבלת תפילתו. ולכן אמר מדוע ישיבת מיר שרדה במשך שנות השואה למרות כל גלותה ומעברה ממקום למקום בסכנות גדולות ובתנאים קשים ביותר, ואילו כאשר הגיעו לארה"ב נחרבה, כיון שכאשר היו בגלות תלו כל ביטחונם בהשי"ת והיה להם סייעתא דשמיא, ואילו כאשר הגיעו למקום מבטחים כבר בטחו גם בבני אדם ובעושר ולכן לא נענו וחרבה הישיבה. **ובזה מובן מדוע עשו אותו יו"ט כי בו התחולל הנס והתקבלו התפילות וממילא הופך ליום שמסוגל לתפילות כעין יו"כ, ורוב הטעמים בגמרא הן שנתקבלו התפילות של ישראל ולכן זכו להאיר עיניהם להתיר השבטים ושבת בנימין ולהביא לקבורה הרוגי ביתר ולבטל השומרים שמנעו לעלות לרגל.**

מעשה שהיה שתפילה פועלת נגד הטבע:

כתב בספר עלינו לשבח: מסופר על אברך תלמיד חכם הגיע לביתו של הגר"ח קנייבסקי עם ילדו בן החמש וביקש מהגאון לשמוע את סיפורו ילד זה הלומד באחד התנ"יים בבני ברק חלה ל"ע במחלה הידועה בשלב מסוים כאשר היה ברור שצריך

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

להתחיל בטיפולו ההקרנות סיפרו ההורים לבנם שבעקבות הטיפולים שהוא אמור לעבור ינשור כל השיער מגופו, הילד לא נבהל מי יודע מה אבל לאחר זמן קצר פרץ בבכי מר ואמר להוריו על שיער הראש לא אכפת לי אבל כיצד אוכל להמשיך ולהיקרא ילד יהודי ללא פיאות, ובכה בכי תמרורים, הילד כך המשיך האב לספר להגר"ח קנייבסקי הסב פניו אל הקיר ופנה אל הקב"ה בתפילה נרגשת אבא רחום אני בטוח שכל מה שאתה עושה עימי לטובה אתה עושה אני בטוח בכך אין מי שמרחם עלי יותר ממך כך גם אמרו לי תמיד אבא ואמא לכן אני מקבל באהבה גמורה את המחלה שהבאת עלי ומוכן לגשת לטיפולים הקשים בלב שלם כי בטוחני שגם שם לא תעזבני ולא תטשני אתה תהיה איתי תמיד ותשמור עלי אני מוכן להקריב גם את שיער ראשי למרות שתהיה לי בכך בושה איומה ונוראה הכל אני מוכן הכל ממש הכל אבל הפיאות וכאן פרץ הילד בבכי נורא הפיאות הכיצד אוכל עליהן הרי זו צורתו של ילד יהודי ואני רוצה להמשיך ולהיות כזה אני מבקש ומתחנן לפניך אבא שלי אבא שכשמים שתשאיר לי לפחות את שער הפיאות שהפיאות לא ישרו במהלך ההקרנות כך התפלל הילד שעה ארוכה והתמוגג מבכי ואנחנו ההורים עמדנו מן הצד ובכינו יחד איתו, ממשיך האב לספר להגר"ח קנייבסקי ומצביע על ילדו הנס הלא יאומן הזה התרחש הבאתי לכאן את הילד כדי שהרב יראה במו עיניו את פלא הפלאים הגדול שעשה הקב"ה איתו וכרחם אב על בנו האזין לתפילתו שיצאה מלב טהור כל השיער של הילד נשר ורק הפיאות נותרו על כנן כבראשונה, האב עוד סיפר שהרופאים לא האמינו למראה עיניהם ואמרו שמקרה כזה לא זכור בהיסטוריה הרפואית גם הגר"ח קנייבסקי התרגש מהסיפור.

מעשה עם אשה ובן יחיד:

סיפר הרב וולבה זצ"ל על כוחה של תפילת האמא: מעשה היה באלמנה שכל שנשאר לה לתנחומיה הוא בן יחיד כשהגיע למצוות שלחה אותו לאחת הישיבות כדרך הבחורים והנה לאחר זמן לא רב התחיל לחוש ברע כשנבדק גילו הרופאים ל"ע מחלה ממארת שאוכלת את איבריו ואין כל סיכוי חיים למעלה משלושים יום התייעצו ראש הישיבה והמשגיח והרמ"ם בכובד ראש מה לעשות בנידון זה האם להודיע בשורה מרה זו לאם הגלמודה שכל שנשאר לה זה ילד זה הכדאי לצערה בידיעה זו והחליטו שעדיף שתתוק כדי שלא תסבול עוד מצער הידיעה וכן היה לאחר פחות מחודש ימים נפטר אותו נער ל"ע בהלווייתו השתתפו כולם כל הישיבה הרבנים הבחורים כולם באו להשתתף בצער האלמנה. וכן היה פחות מחודש ימים נפטר אותו נער בהלווייתו השתתפו כולם כל הישיבה הרבנים הבחורים כולם באו להשתתף בצער האלמנה סמוך לקברו כשהספידוהו הרבנים ביקשה גם האלמנה לומר את דבריה אף על פי שאין דרך נשים להספיד משום צערה הרב הניחוח לשפוך את ליבה, ותוכנם של הדברים היה שלמרות שהיא מבינה את שיקול דעתם של הרבנים ודעת תורתם שה' יתן לה את הכוח להבין ולסלוח כועסת היא מדוע לא הודיעו לה על מחלתו ואף על פי שאין כל סיכוי להחלמתו ותסבול צער נוסף בן חודש ימים אבל מנעו ממנה דבר שרק אמא יכולה לעשות וזה להתפלל על בנה יחידה מי יודע אם ה' לא היה שומע את תפילתי ונותן לי מתנת חיים משנה את הטבע ומבטל את הגזירה. דבריה הממו את השומעים והבינו הכל שטעו בפסיקתם.

מוסר השכל

מכאן עלינו להבין עד כמה מעלתה של התפילה שמועילה לאדם להצילו מכל רע ולבטל מעליו ומעל בני ביתו כל גזרות רעות ח"ו, וכל תפילה אינה בחינם כי היא מקדמת את ביטול הגזירה הגם שאין רואים שום שינוי ובפרט כאשר התפילה מעומק הלב אין ספק שהתפילה מועילה ופעמים רבות הקב"ה גורם לאדם שירבה בתפילה בכדי לסייע אח"כ ומקדים תרופה למכה, ולכן החלש יאמר גיבור אני וישתדל להרבות בתפילה מעומק הלב והשם ברחמינו ישמע תפילותינו ויחיש את גאולתנו ויבנה את בית מקדשנו במהרה בימנו ואמן.

בידידות ואהבה
הצב"י מרדכי מלכא שליט"א